

УДК 657.62

Л.Б. Іванова, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

**Методологічні підходи до визначення владнання платоспроможності боржника:
міжнародний аспект та статистичне забезпечення в Україні**

Ключові слова: рейтинг, банкрутство, антикризове управління, аналіз, статистичне забезпечення.

Система показників платоспроможності підприємств, діяльність яких здійснюється у процедурах банкрутства, є одним з елементів для визначення рейтингу Doing Business (Введення бізнесу) за методологією Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації [1].

Україна у межах процесів євроінтеграції націлена на входження до провідної двадцятки країн світу, які входять до цього рейтингу. Аналіз методологічних підходів визначення показників, які є характеристикою платоспроможності банкрутів, дозволяє визначити структурні елементи відповідного статистичного забезпечення.

В науковій літературі інтерес до процесів, пов'язаних з питаннями банкрутства, антикризового управління, яке включає крім процедур банкрутства і досудову санацію, що регулюється законодавством про банкрутство, посилюється. Основною проблемою залишається відсутність у вільному доступі для складання реальної картини того, що відбувається, необхідних статистичних показників. На відсутність «будь-яких відкритих статистичних та аналітичних даних щодо динаміки банкрутства підприємств в Україні (за виключенням платних джерел інформації) для реальної оцінки масштабності явища і розуміння нагальності вирішення проблеми» указує І.В. Троц [2]. Крім того, автором цієї статті у рамках статистичного аналізу були охарактеризовані недоліки інформаційного забезпечення антикризового управління та зроблені пропозиції щодо відображення системи показників не тільки у складі судової статистики, а й у складі Державної статистики [3].

Мета статті полягає у розгляді системи показників платоспроможності за міжнародними правилами та дослідженні їх статистичного забезпечення.

За інформацією порталу «Банкрутство & Ліквідація» із посиланням на «Економічну правду» Україна опустилася зі 141-ї на 150-ту позицію у рейтингу Doing Business-2017 стосовно вирішення проблем із неплатоспроможністю [4]. Тобто у 2016 році спостерігається погіршення ведення бізнесу за низкою показників, у тому числі проблем відновлення платоспроможності, в порівнянні з 2015 роком (рейтинг Doing Business-2016), коли за загальним показником рейтингу Україна піднялася з 87 на 83 місце. Необхідно мати на увазі, що «за середнім підрахунком експертів Світового банку, підвищення на один пункт у рейтингу Doing Business приносить державі додатково близько 500-600 млн доларів інвестицій» [4].

Система показників платоспроможності, або за визначенням у матеріалах Світового Банку процес владнання платоспроможності, суттєво впливає на загальний показник рейтингу країни, що відображено у результатах аналізу за 2017 рік (у рейтингу Doing Business-2018), таблиця 1.

Рейтинг у 2017 році складався серед 190 країн світу, Україна за загальним глобальним показником посідає на 76 місці. Найкращі результати в Україні займають показники та відповідні місця у рейтингу: отримання кредитів - 29, отримання дозволів на будівництво - 35, оподаткування - 43. Дуже низький показник пов'язаний з підключенням до системи електропостачання - 128 та найгірший показник - з процесом владнання платоспроможності - 149.

При цьому показник передового рубіжу (який вимірюється від 0 до 100, де 0 - це найгірший результат а 100 є рубіж) у нашій країні тільки 28,24, що правда на 0,29 пункти краще, ніж у попередньому 2016 році.

Сприятливість умов ведення бізнесу

Темы	ДВ* 2018 Рейтинг	ДВ 2018 ПР**	ДВ 2017 ПР	Изменение в ПР (%)
Глобальне	76	65.75	63.85	1.90
Реєстрація підприємств	52	91.05	91.03	0.02
Отримання дозволів на будівництво	35	75.81	65.77	10.04
Підключення до системи електропостачання	128	58.80	58.45	0.35
Реєстрація власності	64	69.61	69.50	0.11
Отримання кредитів	29	75.00	75.00	..
Захист міноритарних інвесторів	81	55.00	53.33	1.67
Оподаткування	43	80.77	74.27	6.50
Міжнародна торгівля	119	64.26	64.26	..
Забезпечення виконання контрактів	82	58.96	58.96	..
Процес владнання платоспроможності	149	28.24	27.95	0.29

ДВ* показник ведення бізнесу, ПР** Передовий рубіж демонструє віддаленість кожної країни від «рубіжу» у 100 %
Джерело: складено за джерелом [1].

Це у певному ступені пояснює невисоке 76 місце, що нижче середнього значення серед групи країн Європи та Центральної Азії, до якої віднесено Україну.

Індикатор «Процес владнання платоспроможності» є середнім арифметичним, розрахованим з суми двох показників: відстані від передового рубіжу для відсотка повернення боргу і індексу ефективності нормативно-правової бази.

Показники владнання платоспроможності складаються з декількох факторів:

- коефіцієнту повернення боргів,
- витрат часу, років,
- витрат на процес відновлення платоспроможності та ліквідації,
- результат, який визначається залежно від того або були продані активи підприємства або воно працює далі,
- та комплексний показник - індекс ефективності нормативно-правової бази.

Розраховані за 2017 рік результати відображені у таблиці 2.

Таблиця 2

Показники владнання платоспроможності у 2017 році.

Показники	Україна	Європа і Централь на Азія	ОЕСР* високий рівень доходу	Краща країна за результатом
Коефіцієнт повернення боргу	8.9	38.0	71.2	93.1 (Норвегія)
Час у роках	2.9	2.3	1.7	0.4 (Ірландія)
Вартість витрат на організацію процедури відновлення платоспроможності та ліквідності (у % від вартості об'єкта нерухомості)	40.5	13.1	9.1	1.00 (Норвегія)
Кінцевий результат процесу (0 балів якщо активи підприємства продаються вроздріб і 1 бал якщо підприємство продовжує функціонувати)	0
Індекс ефективності нормативно-правової бази	7.5	10.8	12.1	15.00

ОЕСР* Організація економічного співробітництва та розвитку - країни: Австралія. Австрія. Бельгія. Канада. Чеська Республіка. Данія. Фінляндія. Франція. Німеччина. Греція. Угорщина. Ісландія.

Джерело: складено за джерелом [1]

Показники, відображені у таблиці 2 розраховувались, що є частиною методології розрахунків, за певними умовами: географічного розташування підприємства, ринкової вартості його майна, договорів; рівнів збитковості та покриття активами витрат на оплату праці, а також враховують можливі процедури у банкрутстві, інтереси власників, час у процедурах та їх подовження та інші.

Коефіцієнт повернення боргу розраховується як відношення повернених боргів до суми наданих кредитів та враховує (віднімаються) витрати на процедури банкрутства, також до уваги береться факт подовження діяльності після завершення процедур банкрутства, а також вартість, втрачена за той час, поки кошти були заблоковані в процесі неспроможності, включаючи втрати, пов'язані з знеціненням. Інший комплексний показник - індекс ефективності нормативно-правової бази враховує рівень прогресивності норм законодавства про банкрутство. В основі визначення цього індексу закладена бальна система оцінки.

Таким чином, для розрахунку коефіцієнту повернення боргу необхідна інформація щодо:

- сум повернення боргів дебітором,
- сум трансакційних витрат у банкрутстві,
- втрат від знецінення активів,
- а також сум для визначення ліквідності,
- чистих активів,
- складу заборгованості за видами кредиторів.

На жаль, як уже підкреслювалось раніше [3], у теперішній час склад даних щодо неспроможності обмежується наступними показниками: кількість справ, закінчених провадженням, загальна кількість справ, в яких винесено постанови про визнання банкрутом у звітному періоді, кількість розглянутих справ, в яких оскаржувались дії ліквідаційної комісії (ліквідатора), які мають більш правову націленість в аналізі неспроможності. Вважаємо доцільним показники стосовно комплексних економічних та правових факторів щодо владнання платоспроможності розташовувати у вільному доступі в інформаційній базі даних Державної служби статистики, що дозволило б проаналізувати недоліки вітчизняної системи антикризового управління в реальному секторі економіки.

Список використаних джерел

1. Doing Business 2018 [Електронний ресурс] // International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine#resolving-insolvency>.

2. Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний та регіональний аспект [Електронний ресурс] / І. В. Троц // Вісник соціально-економічних досліджень, 2014 рік, випуск 3 (54). – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3589/1/Статистичний%20огляд%20банкрутства%20українських%20підприємств%20національний%20та%20регіональний%20асpekt.pdf>

3. Іванова Л.Б. Відкритість інформації як підвищення рівня статистичного забезпечення економічного аналізу : збірник матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. „Статистичне забезпечення управління сталим розвитком економіки та соціальної сфери”, м. Чернігів, 5 грудня 2015 р. – Чернігів : Черніг. нац. тезнол. ун-т, 2015. – 208 с.

4. Україна скотилася на 150 місце у рейтингу doing business щодо боротьби з банкрутством [Електронний ресурс] // Інформаційний портал : Банкрутство і ліквідація. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://bankruptcy-ua.com/news/5280>.

0,23 д.а.